

ЛИНИЯТА „МИДИЯ – ЕНОС“

Тракийската границата, която през 1913 г.

България заслужаваше Кратък разказ по архивни документи

ПРОФЕСОР Д.ИСТ.Н.
СВЕТОЗАР ЕЛДЪРОВ

Една задълбочена и подробна история, каквато линията „Мидия – Енос“ безусловно заслужава, би представлявала солидна монография, която да разказва за геополитическото значение на Одринска Тракия и Беломорското крайбрежие, за стратегическите и икономическите съображения по отношение на нейното очертане, за епичната дипломатическа борба да бъде утвърдена от великите сили, за лекотата, с която българските държавници и политици я проиграха като на хазарт, за косвените жертви в лицето на тракийските българи, които платиха най-голямата цена за „престъпното безумие“, за пропуснатите ползи и перспективи за бъдещото развитие на България и за какво ли още не. Но и кратка популярна статия, стига да се основава на действителни факти и научен анализ, може да хвърли светлина по тези тема, която е обрасла с неточности, легенди и фантазии. Настоящата статия се основава изцяло на архивни документи, както и на 45-годишния опит на автора на полето на историческата наука.

Обикновено линията „Мидия – Енос“ е представяна в научната и популярната литература и в историческата картография като права линия (непрекъсната или пунктирана), прокарана между едноименните градове в Източна Тракия. Така впрочем твърди и Уикипедия – „хипотетична права линия“. Всъщност тя нито е „права“, нито е „хипотетична“. В различните си варианти линията „Мидия – Енос“, с едно мимолетно недоразумение, винаги е била топографски детерминирана и стратегически обоснована. Освен това тя не е „взета“ по решение или прищявка на Лондонската конференция, а е плод на героизма и саможертвата на българския войник – измокрен, гладен, уморен, но велик! – както и на упоритата политическа и дипломатическа борба. Затова специално за читателите на в. „Тракия“ ще се опитам да представя накратко основните факти и хронологическата последователност на събитията във връзка с линията „Мидия – Енос“, която през 1913 г. можеше и трябваше да се превърне в реална международно призната граница на България.

Историческото наследство

По силата на обективните условия, диктувани от географията, политиката и стратегията, както впрочем и от здравия разум, Одринска Тракия през 1912–1913 г. е предопределена да бъде главен театър на Балканската война. И за най-неизкушения в стратегическото мислене и оперативното изкуство дилетант следва да е било ясно, че крайният изход на войната ще се решава там. Разбира се,

това по никакъв начин не пречи на Сърбия и Гърция в процеса на изграждането на Балканския съюз да твърдят обратното. За тях политиката и стратегията напълно се покриват, тъй като на войските им предстои да оперират в райони на непосредствени политически интереси и териториални аспирации, т.е. в Македония. Така в най-съдбоносния исторически момент българската политика се оказва раздвоена – да не кажа разкряна – между естествените тежнени към Македония и взаимните чувства на македонските българи към България, от една страна, и законите на военното изкуство, императивно налагащи на българската армия да изнесе основната тежест на войната за османското наследство на Балканите, от друга. Единствената гаранция, че от тази твърде неудобна и във всеки случай крайно нелицеприятна военно-политическа поза няма да произлезе някоя беля, са набързо сключените договори на Балканския съюз под егидата на Русия. Заченати с компромис, те трасират пътя към Междусъюзническата война, за която и досега историците спорим била ли е предотвратима или не.

В този контекст и с оглед необходимостта от коалиционна война, западната граница на България превантивно и частично е решена на базата на дележа на Македония под арбитража на руския цар, заложен в договора със Сърбия. Бъдещата граница с Гърция остава неопределена, като и двете страни залагат на бойните успехи по време на войната и на умелата дипломатия в следвоенните преговори. Освен това по този въпрос България се уповава и на факта, че автономията на Македония или на значителна част от нея е гарантирана от три международни проекта – Цариградската посланическа конференция в Цариград през 1876–1877 г., Санстефанския мирен договор от 1878 г. и Мюрщегската реформена програма от 1903 г. Дори Берлинския договор, който през 1878 г. разпокъсва Санстефанска България, предвижда за македонските вилаети административни реформи по модела на Критската автономия, които Високата порта не пропуска да изопачи до неузнаваемост.

Одринска Тракия няма този късмет. Тя е изключена от всички горепосочени международни проекти. През 1912 г. българските политически и военни среди си дават

сметка, че предстои съдбоносна война и затова се съсредоточават върху нея с вяра и надежда за победа. Известна гаранция им дава фактът, че в Санстефанския прелиминарен договор, който оставя на Османската империя Одрин заедно с по-голямата част от едноименния вилает, градовете Лозенград, Бунархисар и Люлебургас с хинтерланда им до р. Ергене са част от ефимерната Санстефанска България. Тъкмо този аргумент изтъква министърът на външните работи Стоян Данев пред своя руски колега Сергей Сазонов по време на кратковременното си пребиваване в лятната царска резиденция в Ливадия, Крим, през април 1912 г. Тогава първият руски дипломат все още е резервиран за съдбата на Одрин, макар Данев да привежда солидни основания, че той трябва да бъде български. Все пак течението на Ергене като хипотетична част от бъдещата тракийска граница на България остава като възможност. Може би именно затова навечерието и в първите дни на войната в Министерския съвет в София само веднъж и то покрай другото става дума за евентуална бъдеща граница по тази река.

Първият вариант – линията „Мидия – Сарос“

След превземането на Лозенград (11 октомври) и особено след съкрушителната победа при Люлебургас и Бунархисар (16–19 октомври) българските амбиции за разграничаването нарастват. В опиянението от триумфалния поход за кратко се мярка и миражът на Цариград, поне като място, където България да диктува условията на мира. Някои велики сили по една или друга причина са склонни да подхранват подобни надежди. Не толкова военният неуспех при Чаталджа (4–5 ноември), колкото щетите от холерната епидемия обаче приземяват българските политици.

На 4 ноември 1912 г. Министерският съвет конкретно работи по стратегическите съображения на бъдещата българо-турска граница. Става въпрос за „една линия, теглена между Сароския залив и устието на Марица до нос Малатра“. Нос Малатра, който огражда едноименния залив на Черно море, отстои на десетина километра югоизточно от гр. Мидия. Крайната точка на Бяло море не е точно посочена, но е в участъка източно от гр. Енос, при селището Ереклия. Главното съображение при нейното обосноваване е бъдещата граница да бъде по-далеч на юг и изток, примерно до 15–20 км от онази част от железопътната линия Одрин – Цариград (респективно Одрин – Дедеагач), която ще остане в българска територия. Тъй като железопътната линия не е конструирана по права линия, затова и проектограницата се съобразява с нейното трасе. Тази концепция има своите военно-стратегически съображения, които

целят да гарантират сигурността на железопътния трафик било в мирно, било във военно време. При разработването на вариантите на оперативните планове за война с Турция именно близостта на българо-турската граница в Родопите и по течението на р. Марица до южнобългарската железопътна линия създава сериозни опасения на Щаба на войската.

Обективно концепцията на Министерския съвет за бъдещата тракийска граница на България съдържа и друга политическа логика – да е достатъчно отдалечена от Босфора и Дарданелите, за да не предизвиква великите сили. Освен това граница по тази линия би включвала преобладаващата част от селищата с българско население в Одринска Тракия.

Този първи вариант на границата в Тракия в документите от епохата се споменава като линията „Мидия – Сарос“ или по-точно „Сарос – Мидия“. Впрочем и наименованието „Мидия – Енос“, което се появява по-късно, първоначално се назовава „Енос – Мидия“. В действителност става дума за една и съща линия, плод на идентична политико-стратегическа концепция с някои разлики и варианти по отношение най-вече на западния ѝ пункт на Бяло море (северния бряг на Сароския залив източно от гр. Енос). Тя обаче не е хипотетична права, а топографски детерминирана и стратегически обоснована. С този проект делегацията, формирана от коалиционното правителство на Народната и Прогресивно-либералната партия, се явява на Лондонската конференция през декември 1912 г.

Линията „Мидия – Родосто“ – фантазията на цар Фердинанд

Точно тогава българската официална позиция, утвърдена от правителството, е сериозно дискредитирана от брутален политически и дипломатически гаф, сътворен от Двореца и Главната квартира. Цар Фердинанд, подкрепен от помощник-главнокомандващия генерал Михаил Савов (респективно Действащата армия) и някои други политически фактори, налага свой вариант на бъдещата българо-турска граница – линията „Мидия – Родосто“. Град Родосто (днес Текирдаг) е на Мраморно море, почти по средата между Босфора и Дарданелите. Тази линия обаче също не е произволна. След неуспешната атака на Чаталджа българското върховно командване е готово да оттегли своите дивизии на линията Мидия – Сарай – Чорлу – Родосто като разделителна буферна зона с турската войска. По-късно, при откриването на заседанията на Лондонската конференция, и за тази линия е съгласна от военните среди някаква обосновка: „тя била най-лесно защитима“ и „ни свързвала направо с Мала Азия“. Стоян Данев, водач на българска-

та делегация в Лондон, го е казал най-точно: „Всъщност, зад всичко това се криеше желанието на царя да се доближим, колкото се може повече, до Цариград“.

По това време сръбските и гръцките войски се срещат в Македония приблизително на линия, която до голяма степен съответства на техните териториални претенции. На тази основа между двете страни започва да се изгражда нов политически и военен съюз, насочен срещу България, от чиято потенциална хегемония на Балканите – в случай, че освен Одринска Тракия тя придобие и цялата или по-голямата част от Македония – те смъртно се страхуват. Великите сили също таят съмнения и опасения от една „Целокупна България“. Русия и Англия имат стратегически интереси и десетилетна конкуренция за контрола на Проливите и Цариград, най-големият кредитор на Османската империя Франция ревниво пази своите кредити и лихви в Ориента, Германия крои сериозни проекти за икономическо и политическо проникване в Анадола и Близкия Изток, Австро-Унгария я подкрепя заради аспирациите си над Западните Балкани и горещото желание да провали Балканския съюз, дори Италия с Итало-турската война през 1911–1912 г. категорично заявява имперски и колониални амбиции. Какво остава за Турция, която тогава все още държи Одрин, нейната първа столица на европейския континент, символ на историческа мощ. За да не останат по-назад от този политически тренд, Румъния също не пропуска да се нареди с претенции за „компенсация“ в Южна Добруджа.

Накратко казано, с линията „Мидия – Родосто“ България нагазва в дълбоки и опасни геополитически води, които поставят под риск нейните реални национални и политически интереси. Освен всичко друго, появява на тази изненадваща алтернативна линия изкарва наяве несъгласуваността и липсата на единство в държавно-политическия връх в София. А това не остава незабелязано за Атина, Белград и Букурещ, които лесно съобразяват „едно на ум“. Най-непосредствената реакция обаче се проявява в Цариград – на 10 януари 1913 г., точно когато във Високата порта (Министерския съвет) вече е постигнато съгласие за отстъпването на Одрин на България, е извършен преврат, организиран от младотурската опозиция. Без съмнение линията „Мидия – Родосто“, чийто максимализъм поставя под съмнение сигурността на османската столица, също е допринесла за това събитие. Във всеки случай заседанията на Лондонската конференция са преустановени, а войната се подновява. Българската войска на Тракийския оперативен театър е поставена в положение на пасивна отбрана. От тази ситуация най-облагодетелствана е Сърбия. Докато България се отбранява при Чаталджа и Булар и подготвя атаката на Одрин, тя попълва и реорганизира своята войска и затяга окупационния си апарат в Македония. Същото прави и Гърция, тъй като тя има пред себе си само гарнизона на Янина.

Продължение на 3-а стр.

ЛИНИЯТА „МИДИЯ – ЕНОС“

Продължение от 2-а стр.

Вторият вариант – линията „Мидия – Енос“

На 9 март 1913 г., броени дни преди епичната българска атака на Одринската крепост, великите сили излизат с ултимативна колективна нота, с която настояват за прекратяване на бойните действия и постановяват Османската империя да отстъпи териториите на запад от линията „Енос – Мидия“ заедно с островите в Егейско море.

Текстът конкретно за сухопътната граница гласи: „Границата на Османската империя в Европа ще започва от Енос, ще следва по течението на Марица, после течението на Ергене и ще завършва при Мидия“. Лаконичният текст експлицитно заявява, че става въпрос за „граница“, която не е „хипотетична права линия“, а топографски детерминиран проект.

С този свой акт великите сили изпращат в политическото небитие линията „Мидия – Родосто“. Тя обаче продължава да живее анонимно и до днес в любимия девиз на най-запалилите патриоти: „България на три морета!“. Предците ни от 1913 г. обаче, които проляха кръвта си по бойните полета, бяха готови да се задоволят дори само с две.

Колективната нота на великите сили е връчена от техните дипломатически представители в София на министър-председателя Иван Евстратиев Гешов. Още същия ден той уведомява цар Фердинанд и генерал Савов, че някои от пълномощните министри „изрично“ му казали, че думите „по течението на Марица и Ергене“ не се отнасят за талвега на тези реки. От друга страна изходната точка е гр. Енос, който е на левия бряг на Марица. От всичко това Гешов стига до мисълта, че предложението на великите сили може да се приеме само като „база“ – база за бъдещи преговори. На 10 март той уведомява съюзниците с българския отговор на колективната нота: „При окончателното определение на границата, посочената в нотата на Силите линия ще се счита за база, а не като дефинитивна“. Така за по-малко от 24 часа предложението на великите сили за бъдещата българо-турска граница по течението на Марица и Ергене се превръща в „линия“ и „база“.

На 13 март българският войник – измокрен, гладен, уморен, но велик! – написа най-славната глава в българската военна история с превземането на Одрин. Този подвиг, платен с живота на хиляди български воители, дава криле на българските държавници, политици и дипломати. Още от другия ден започва координирана и интензивна дипломатическа акция в столиците на великите сили, която цели да интерпретира колективната нота като „база“ и на това основание да защити нов български проект за бъдещата граница в Тракия.

За лош късмет още в началото на дипломатическата акция става недоразумение. Стоян Данев, който тогава е в Петербург на път за Лондон, наистина успял да убеди

Сазонов, че предложената гранична линия по Марица и Ергене следва да бъде само база за преговори. Той обаче използвал понятието „стратегическа граница“, което погрешно интерпретирал като права линия. Сазонов приел думите му буквално и ги използвал в окръжното си до руските пълномощни министри в столиците на великите сили и страните в Балканската война с ясна директива да поддържат този вариант. Нелепата грешка на Данев, а може би и несъгласуваността между него и Гешов евентуално може да се обясни с факта, че българският външен министър пристига в Петербург още преди падането на Одрин. От друга страна съществували са достатъчно възможности той все пак да бъде уведомен за топографските и политическите подробности във връзка с линията „Мидия – Енос“.

Както и да е, наложило се българският пълномощен министър в Петербург Стефан Савов Бобчев отново да лобира пред Сазонов, този път с ясно и точно топографско очертане на претендираната от България гранична линия: нос Малатра при едноименния залив на Черно море югоизточно от гр. Мидия – гр. Сарай – железопътната гара Муратли при едноименния град – на юг от гр. Айробол – между градовете Кешан и Малатра по водораздела между тях – до нос Ибридже на Сароския залив, източно от гр. Енос. Тук трябва да се отбележи, че нос Малатра отстои на 10 километра югоизточно от Мидия, гара Муратли е на около 20 километра по права линия от Родосто, а нос Ибридже е на около 40 км източно от Енос. Всъщност този проект за българска граница в Тракия донякъде може да се приеме като своеобразна комбинация на първоначалните версии „Мидия – Сарос“ и „Мидия – Родосто“. Това се подразбира от споменаването на гр. Айробол, което става напълно излишно, след като е спомената гара Муратли. За същото говори и голямото отстояние на нос Ибридже от гр. Енос. Очевидно „третото море“ все пак показва своето магнетично привличане.

На 17 март тази проектограница е направена достояние и в другите европейски столици. Въпреки това седмица по-късно пълномощните министри в София пак излизат пред Ив. Евстр. Гешов с колективна постъпка да се приеме „правата“ линия „Енос – Мидия“. Министър-председателят контрира, че България държи на своя вариант. Още същия ден легациите на великите сили получават точното очертане, както по-горе е представено. Българските представители в столиците на великите сили отново подновяват дипломатическата акция за нейното утвърждаване.

Икономическите и стратегическите съображения

Тук е уместно да се споменат накратко официалните търговско-икономически и военно-стратегически съображения при проектирането на българо-турската граница в Тракия. На гр. Мидия например

се гледа като на търговски център и черноморско пристанище в близост до Цариград. Предполага се, че той може да играе ролята на непосредствен стопанско-търговски излаз за районите на целия Странджански край с градовете Лозенград, Люлебургас, Бунархисар, Виза и Сарай, които ще останат в България. Гара Муратли при едноименния град, като най-близък железопътен пункт до Родосто, може да играе важна роля по отношение на бъдещия износ през Мраморно море. Вече дори се мисли за прокарване в обозримо бъдеще на железопътна линия, която да свързва България с Родосто. Що се отнася до избора на нос Ибридже, той трябва да осигури устието и долното течение на р. Марица. Впрочем за Марица също се правят планове, още по-грандиозни, макар и дългосрочни – за нейното канализиране с възможност за корабоплаване до Одрин.

Военно-стратегическите съображения са доста по-обширни и детайлни. Тук могат да се резюмират лаконично като императивна необходимост пограничната линия да бъде трасирана така, че България и Турция да нямат преимущество една срещу другата. Като се съди обаче по многобройните топографските пунктове и техните обосновавания, може да се заключи, че тя има потенциал да играе важна роля както в отбранителна, така и в настъпателна посока. Последното едва ли е било изтъквано в чужбина, макар да е съвсем очевидно.

С такт и упорство българската дипломация успява да убеди великите сили да приемат предложената от София гранична линия. Това най-вече е гарантирано – според самооценката на Министерството на външните работи и вероизповеданията и Щаба на Действащата армия – по отношение на Русия, Австро-Унгария, Италия и Германия. Франция има някои резерви, които могат да се преодолеят. Англия обаче остава проблем.

И наистина, опозицията срещу така начертаната погранична линия идва най-вече от Лондон. Английският премиер Едуард Грей, който е и председател на Лондонската конференция, в края на април направо заявява, че за първи път чува за нея. При направената проверка се установява, че неговият пълномощен министър в София Хенри-Бакс Айрънсайд изобщо не бил му докладвал. Обяснението на последния звучи абсурдно – преценил описанието на граничната линия като някаква несъществена записка, а не като дипломатически документ. Всички други негови колеги, пълномощни министри на другите сили, приемат и докладват – само той не!

Позовавайки се на този прецедент Едуард Грей категорично отказва да впише, макар и в съкратен вид, топографското описание на линията „Мидия – Енос“ в окончателния вариант на договора, въпреки настояването на българската страна и въпреки съгласието на другите велики сили. Лондонският мирен договор е подписан на 17 май 1913 г. В него се казва само,

че Османската империя отстъпва на съюзниците (България, Сърбия, Гърция и Черна гора) всички територии на запад от линията „Мидия – Енос“, без Албания, като точната граница ще бъде определена от международна комисия. Като се има пред вид, че само Англия не номинира свой представител в международната комисия за делимитация и демаркация, т.е. в процесът на картографирането и трасирането, става съвсем ясно, че тя не е склонна да приеме българо-турска граница, която отстои само на 20 км от Мраморно море. Така въпросът „КОЙ“ саботира граничната линията „Мидия – Енос“ получава своя отговор. Или както пише в един от своите криминални романи Агата Кристи: „Една улика е само улика, две улики са съвпадение, три улики са доказателство“.

„Престъпното безумие“ и краят на линията „Мидия – Енос“

Вписването на линията „Мидия – Енос“ в Лондонския мирен договор е голям успех на българската дипломация. Той обаче донякъде заслепява българските политици, които явно не виждат – или по-скоро надменно игнорират – капаните, заложили във формулировката на чл. 2 в договора: „Негово величество императорът на отоманите отстъпва на Техни величества съюзените владетели всички територии на своята империя между европейския континент на запад от линията Енос на Егейско море до Мидия на Черно море, с изключение на Албания. Точното трасе на границата „Енос – Мидия“ ще бъде определена от една международна комисия“.

Според този текст няма как да се приеме, че това означава българо-турска граница в Тракия. Формално тя е представена като разделителна линия между Балканския съюз и Османската империя. Освен това, за да се превърне в реална граница, следва да бъде конкретизирана и трасирана от международната комисия. Тук българските политици, решили вече, че войната с вероломните „съюзници – разбойници“ е неизбежна, не проявяват достатъчно настойчивост и бързина. Поради това номинациите на великите сили за членовете на международната комисия на практика стават в самото навечерие и дори в първите дни на Междусъюзническата война. Номинираните са главно военни аташета на великите сили в Цариград, където е трябвало да се събере международната комисия. Освен това Англия дори про форма не назначи свой представител. Всъщност след станалото на 16 юни 1913 г. самата идея за учредяване на международна комисия става невъзможна, защото „престъпното безумие“ превръща Лондонския мирен договор ако не в безполезна хартия, то поне в обикновен архивен документ от интерес само за историците. Оставам настрана дипломатическата стилистика на договора, според който султанът „отстъпва“ териториите на запад от линията „Мидия – Енос“. От гледна точка на военна-

та история тя е завладяна в победоносна коалиционна война.

България не успява да се възползва и от нуждата и желанието на Османската империя по-бързо да се нормализират отношенията между двете страни. Преговорите между тях започват почти веднага след подновяването на Лондонската мирна конференция през март 1913 г. и продължават през месец май във Виена. Именно там в края на май – началото на юни се стига дори до съставяне на проект за двустранен договор. Негов автор е лично Хилми паша, пълномощен министър в австрийската столица, главен инспектор на македонските вилаети по време на Мюрцщегската реформена програма и бивш велик везир. Негов партньор в преговорите е българският политик, държавник и дипломат Григор Начович. Точно тогава обаче министър-председателя Иван Евстратиев Гешов излиза в оставка и преговорите се преустановяват. Чак на 24 юни – цяла седмица след началото на Междусъюзническата война новият министър-председател Стоян Данев се сеца да изпрати Начович за Цариград с мисия да продължи преговорите и да осигури неутралитета на Турция.

Начович пристига в Цариград на 27 юни – денят, в който Румъния обявява война на България. Първата му телеграма до София информира, че настроените в турската столица са изцяло за незабавно нахлуване в Одринска Тракия – нещо, което българските държавници, обесбени от „стратегията на щрауса“, отказват дотогава да видят. Ролята на самия Начович е парадоксална до несъстоятелност. Не в „12 без пет“, а в „12.00“ – образно казано – той се появява в Цариград, за да настоява турското правителство да се съгласи с българското предложение за бъдещата българо-турска граница, която отстои само на 20 км от Родосто. Любезните му домакини се забавляват с него 48 часа, за да го оставят сам да научи от мълата и вестниците какво точно се случва. На 30 юни двете турски армии от Чаталджа и Галиполи тръгват да заемат територията до линията Мидия – Енос, но тъй като тя все още е само на хартия, продължават напред, без да я забележат. Какво означава това, първи научават злощастните българи от с. Булгаркьой.

Тук няма как да не осъдя и „престъпното безумие“ на българските военно-административни власти от Тракийското губернаторство, които в навечерието на тези събития – всъщност едновременно и координирано с дипломатическата мисия на Данев-Начович – разпръскват сред българските села печатни декларации и устни уверения, че турските войски ще спрат на линията Мидия – Енос. Любомир Милетич, който изтъква този факт в „Разорението на тракийските българи“, също се гневи и порицава като непосредствен свидетел.

Това е краят на линията „Мидия – Енос“ заедно с всички перспективи, планове и надежди, възлагани на нея. Официалният ѝ некролог е издаден от Цариградския мирен договор от 16/29 септември 1913 г. Начертана в него граница остава цяла Източна Тракия в турска ръце, междувременно обезбългарена и разорена.

ТРАКИЙЦИ ПОЧЕТОХА ПАМЕТТА НА РУСКИТЕ ВОИНИ И БЪЛГАРСКИТЕ ОПЪЛЧЕНЦИ, ЗАГИНАЛИ ЗА СВОБОДАТА НА БЪЛГАРИЯ

На 3 март 2026 г. в цялата страна пред паметниците на руските освободители и българските опълченци тракийци отдадоха почит, свеждайки глави пред героите, загинали за свободата на България.

Представители на СТДБ, ТНИ и ТД „Тракия“ - София, поднесоха венци и цветя в столицата пред паметника на Цар Освободител, на Опълченеца и на народния поет Иван Вазов, увековечил с безсмъртните си стихове загиналите за България герои. Празника уважиха чл.-кор. проф. Васил Проданов-председател на ТНИ, Володимир Лайшев-член на ВК на СТДБ, членовете на ЦР на СТДБ: чл.-кор. проф. Георги Михов, Чавдар Георгиев Люцкан Петров и семейството му, Мария Божкова - зам.-председател на столичното дружество, Зорница Радонова и Искра Чернева.

Тракийци в Стара Загора поднесоха цветя пред паметниците на Капитан Петко войвода, Одринска епопея и Никола Каишев, разположени в парк „Тракия“. Поднесен бе венец пред Мемориален комплекс „Бранителите на Стара Загора“.

Представители на тракийското дружество „Капитан Петко войвода“ в Карнобат, с председател Вяра Петрова, се включиха в честването и се поклониха пред подвига на Освободителите.

В Ивайловград с дълбока почит и при-

знателност сведоха глави пред героите, отдали живота си за свободата на България. Представители на тракийското дружество с председател Любка Димитрова, се включиха в тържественото шествие до площад „Тракия“.

От името на СТДБ и ТНИ венци бяха поднесени и пред Паметника на свободата на връх „Свети Никола“.

Тракийци от София, Хасково, Харманли, Любимец и Маджарово посрещнаха 3 март в Българското генерално консулство в Одрин, чиито домакин бе Радослава Кафеджийска - генерален консул на Република България. Като представители на Съюза на тракийските дружества в България на тържеството присъстваха членовете на Върховния комитет: Краснодар Беломорски, зам. председател на Централното ръководство и председател на софийското тракийско дружество, Кирил Сарджев, член на Централното ръководство и председател на ТД „Георги Сапунаров“ в Хасково, Маргарит Петров, зам.- председател на Върховния комитет и председател на ТД „Бойко Чавдаров“ в Харманли, Михаил Димитров, председател на ТД „Тракия“ в Любимец, Николай Василиев и съпругата му Бети Димитрова от Маджарово, тракийци от Хасково, Харманли, Любимец, Стара Загора.

В своето приветствено слово към гостите генералният консул г-жа Радослава Кафе-

джийска посочи, че Трети март е свещена за всеки българин дата, на която наред с радостта и гордостта си от изстраданата свобода, отдаваме и синовна почит и признателност към всички наши предци, отдали силите си за нашето духовно и културно Възраждане, както и към всички герои, отдали живота си за извоюването на нашата свобода.

Областният управител на Одрин г-н Юнус Сезер отправи на български език поздрав към Република България и българите по повод Националния празник. В речта си г-н Сезер подчерта отличния двустранен диалог, базиран на добросъседство и взаимно уважение.

Химнът на България прозвуча в емоционално изпълнение на деца от Българското неделно училище „Отец Александър Чъкърък“, подкрепяни от цялата зала. По повод Националния празник - Трети март, децата от Българското неделно училище в Одрин получиха специални подаръци от Негово високосвещенство Старозагорския митрополит Киприан.

Културната програма на приема включваше изпълнения на Представителния ансамбъл за народни песни и танци „Китна Тракия“ - Хасково, на класически музикален квартет с ръководител Гьоксуджан Ар и на танцов клуб „Балкан“ - Одрин с хореограф Хасан Валандова.

▪ София

▪ Стара Загора

▪ София

▪ София

▪ София

▪ Карнобат

ТРАКИЙЦИ ПОЧЕТОХА ПАМЕТТА НА РУСКИТЕ ВОИНИ И БЪЛГАРСКИТЕ ОПЪЛЧЕНЦИ...

■ Ивайловград

■ Стара Загора

■ Българско генерално консулство в Одрин

■ Българско генерално консулство в Одрин

■ Българско генерално консулство в Одрин

АКАД. ИВАН ГРАНИТСКИ,
ЧЛЕН НА ЦР НА СДБ

Продължение от миналия брой

За Апостола единодействието и единодействието на комитетските дейци е в основата на бъдещия успех на революцията. Затова той постоянно говори, че трябва да има „добра сетнина в предприятието ни“, защото ако не се подготви внимателно и както трябва бъдещата революция, тя е обречена на провал. И както той дебело подчертава „твърдо сме убедени, че трябва поне толкова да се подготвим, колкото е нужно да се предвиди една добра сетнина в предприятието ни, защото в нищо не приготвени ще има сетнина нищо и никаква!“

Нека поразсъждаваме върху удивителната жертвоготовна всеотдаденост на Левски в името на Отечеството – в редица от своите писма Апостола посочва, че никакви жертви не са празни, щом са посветени на освобождението на България. Той гледа на епохата като на своеобразен народен жертвеник. Пред неговия олтар и в името на свята свобода се представят душите на поборниците и националреволюционерите. Но Левски натоварва думата „жертва“ и с по-възвишени и многопластови значения – доброволно и радостно посвещение в името на заветната кауза, цялостно просветление, езотерично тълкувание на предназначението на отделната човешка личност.

В писмо до Филип Тотю от 1 март 1871 г. изригва:

Какво искам повече, като гледам Отечеството си, че ми е свободно! Такова нали е предназначението ми днес за него, не да видя себе си на голям чин, но да умра, братко. Това тряб[в]а на [в]секи работник български: да даваме такъвот предназначение и тогава работата ни ще свети и Българско ще гърми най-блясково като единичка държава в цяла Европа. И начесто тряб[в]а да се съветуваме ний, дейците, щом спазим един другиму погрешките си, защото [в]секи бърка, па немой да се съ[в] земе. На драго сърце тряб[в]а да обичаме оногова, който ни покаже погрешката, инък той не е наш приятел.“

Неведнъж Апостола съветва поборниците да избягват даже и най-малка гордост, да не присвояват за себе си нищо, но да отдават всичко на народното. Нито страданията и оскъдиците, нито мизериите на турските мекерета, ибрикчиите, чевръсто отърчаващите в конака „изродици български“, пречат на просветления поглед на Васил Левски в бъдещето. Той провижда в това бъдеще и не се уморява да говори, че като народ трябва да се пазим от вражди, от каквито е пропадало хиляди пъти Отечеството.

Апостола на българската революция има поразително предчувствие за висшата справедливост на историята. Той знае не толкова с разума, колкото със сърцето си, че в „Оня ден“ всекиму ще бъде отдадено своето. Зад израза „Оня ден“ разбира, естествено, деня на освободителното въстание, но винаги го натоварва и с невидим подтекст – Оня ден, Съдния ден, Последния ден, Деня на безстрашието и саможертвата в името на

КАКВО СТОИ ЗАД СТРАШНИТЕ ЧЕТИРИ ВЪПРОСИТЕЛНИ НА „НАРОДЕ????“

189 години от рождението и 153 години от смъртта на Васил Левски

Отечеството... В подобни случаи сякаш пророчески усеща всевиждащото око на „златната ни свобода“.

Свободата става сублимация на божественото, на висшата справедливост, на нравствената святост, на пълната отдаденост на висшата национална кауза. В такъв аспект Левски и главните му помощници удивително приличат на Христос и неговите апостоли. При цялото спазване на историческите и духовните мащаби, при забележителното различие не можем да не видим, че Левски върви през революцията и към героичното бесило, както Христос върви към своята Голгота. Той се отнася и към помощниците си и верните дейци на националната революция навремени, както Христос към своите ученици и апостоли. За учениците си Апостола с гордост казва: „Всеки юнак има предназначение от Привременното ни правителство в главата си, с което да преваля всяко зло и награжда[ва] всяко добро. Той носи на челото си свобода чиста или смърт.“

Виждайки постоянните зверства на прогнилата и разпадаща се империя над неговите сънародници, в писмата си Левски става все по-остър и рязък. И не се притеснява да казва, че всеки, който застрашава общата освободителна кауза, всеки, който предава националните интереси, заслужава смърт. И това е релефно и ясно подчертано в „Наказателен закон“, писан преди септември 1871 г. Съзирайки понякога безпомощността на думите, в дописка до в. „Свобода“ възкликва: „Думи и разсъждения са вече напразни, защото за глупите е [в]се едно Гамбета ли говори, или крава мука. Нож тряб[в]а да играе, нож; масилото вече не помага! Ние викаме и протестираме, ние [в]се плачем и молиме за помощ; а турците ежедневно турчат малолетните ни деца, безчестят девичите и псуват вярата ни и народността ни.“

Дори когато е най-яростен и гневен в избухванията си срещу Османската империя, Апостола говори срещу държавата като система и инструмент за потисничество и национално поробване, а не против турския народ. В един образец на заплашително писмо до чорбаджиите за набиране на средства той изрично подчертава: „...ний ще скъсаме веригите на България и ще извадим народа с благословието божие от ада в рай; всичките народи, казвам, ще живеят равноправно с българинът под едни чисти свети закони, както е дадено за човекът да живее от бога. Така ще бъде в наша България и за турчинът, и за чифутинът, и пр. Само ако припознае законите равно с българинът.“

За Левски не е достатъчно само националното освобождение на Отечеството. Постигането на отечествената свобода още далеч не е всичко. Едновременно с това нравственият човек трябва да се бори и за социална справедливост, за всеобхватно освобождение на човека от кумири и идоли, от чорбаджии и нови тирани, от чувството за национална малощност или обратно – от заболяването „национална надменност“. В такива случаи, говорейки за свободата, Левски се изразява като поет и философ, като мислител, който има провидчески усет за развитието на историческите събития след десетилетия и столетия. Тъкмо в това двойно качество – борци за национална и социална свобода – Апостола вижда историческото предназначение, съдбовната предопределеност на българските юнаци, мисията на поборниците, подобни на Христовите апостоли.

И затова с ясно съзнание Васил Левски говори за „историята, която ний възкресяваме“. „Ний“ в случая са самоотвержените юнаци, които турят отечествените интереси неизмеримо по-високо от личните, зарязват дом и семейство, пренебрегват кроткия и благ уют на родното гнездо и се хвърлят безстрашно във водовърта на оная историческа мелница, която конформистите подигравателно назовават буна и авантюра, а истинските патриоти наричат работа за Отечеството. Наградно, постоянно, непрекъснато Левски съветва своите следовници, главните си помощници, а и редовите дейци на националната революция: „Внимателно бързайте!“

Като никой друг титанът на националноосвободителната и революционна мисъл и практика осъзнава, че постигането на националното и социалното освобождение изисква безброй скъпи жертви – ако трябва, „брат брата да убие“; „син баща, баща сина си да убие!“ В същото време на него му е до болка позната демагогията на Европа, която се втурва да „помага“ само когато има користни интереси. Затова Левски изгаря в непрекъснатото желание да насочи младите български юнаци да преодолеят заблудите и да осъзнаят своите длъжности, да проумеят „що е свобода“.

Ето защо толкова болезнено той призовава, че на знамето на българската национална революция трябва да бъдат изписани само три думи: „Свобода и всекиму своето.“ Яростта, презрението, омерзението, погнусата на Апостола на българската революция са еднакво силни и към вековните мъчители (а главно прогнилата османска институция), и към „предателите, чорбаджиите, изедниците и турските подлизурки“, които ще „да висят на едно дърво с нашите неприятели“. И в практическата дейност на Апостола, и в неговите писма и бележки в Джебното тефтерче прозира разбирането, че за постигане на главната цел – националното и социалното освобождение – „ний не отказваме помощта и от дяволът“. Тук обаче следва винаги едно емблематично „НО“: „Но имаме си предназначение.“

Той добре съзнава, че всяка неразумна, емоционална, непремислена, експресивна, непремерена стъпка би могла да повреди фатално на главната кауза – националното, а и социалното освобождение на Отечеството. По тази причина тъкмо Левски в своите писма ни поднася невероятно точен анализ кога е най-подходящото (дори и в сезонен аспект – пролет или зима) време за всенародното въстание за разлика от пишман родолюбците и безконечните бърборковци от Добродетелната дружина и други лъжепатриоти.

В хода на разгръщането на революционната ситуация той изследва метаморфозите на индивида и социалната група. И се опитва да обясни онези избождащи очите примери, при които индивидът „днес е човек, а утре магаре“. И добре осъзнава, че индивидуалните особености са следствие на расови особености, продукт на социални диспозиции и исторически предопределени закономерности.

С удивителна лекота и естественост на изказа и в същото време задълбоченост, проникателност и мъдрост Левски фокусира погледа на поколенията върху идеи за бъдещото държавно и социално-политическо устройство на свободна България. Той не само многократно прокламира, че след освобождението главната длъжност и предназначението на искрения работник български са да се посвети на изграждането на чиста и свята република. Но в изумителния си „Наказателен закон“ Левски директно прокламира в §3: „Ако някой презре и отхвърли предназначенията държавна система „демократска република“ и състави партии за деспотско-тиранска или конституционна система, то и таквизи ще се считат за неприятели на Отечеството ни и ще се наказват съ[с] смърт.“

Нека сега се върнем към реторичния въпрос от началото – какво се крие зад загадъчния вопъл „Народе????“. Според нас в този възклик Левски е кондензирал цялата си непомерна и неизтощима любов към българския народ, състрадателното си разбиране и приемане на неговите кривици и исторически обременности, но в същото време и възторжено-ликуващото предусещане за бляскавото му бъдеще.

Словесната мълния „Народе????“ обяснява и драмата на националноосвободителната борба с всички зигзаги, черни предателства, светли мъченичества, пропадания и възземаания.

И философията на изключителната веротърпимост, която носи в корените си българският етнос (по обясними исторически причини). И мистериите на няколко велики древни цивилизации, втъкали мощта и таланта на своите хилядолетни послания във вените на историческата българска кръв. И безумството на храбрите, за които

няма власт над оная глава, решила да се отдели от плещите си в името на отечествената кауза. И мъдрото съзерцание, в което може би зреے мъждукащият пламък на съмнението. А какво би станало, не дай Боже, ако устремен към националното си освобождение, нашият народ трагично и безвъзвратно пропусне звездните си мигове?

Народното съзнание е като нива, според Апостола. Тя трябва да бъде внимателно и търпеливо обработвана, за да се добие очакваната реколта. В преносен смисъл облагородяването на народното съзнание изисква дълъг период и титанични усилия за преодоляване на трагичното историческо наследство – страх от вековния робител, нерешителност, безволевост, пригаждане, философията на преклонената главичка, която остра сабя не сече, закръряло и почти изчезнало чувство за национално достойнство, загуба на паметта за величавото историческо минало и пр.

Левски в най-голяма степен, но и неговите съратници, осъзнават, че са необходими години наред търпелива работа, за да изтръгнат робството от себе си. Надмогването, преодоляването на робската психика изисква всекидневни усилия. Нека си припомним тук колко години и жертви са били необходими на дейците на редица европейски национални революции, за да постигнат своите цели.

Поборниците много добре са осъзнавали, че отиват курбан, но въпреки това са вървели с гордо вдигнати глави към своя страхотен и величав избор, защото са осъзнавали с жестока яснота, че само по този начин ще се ускори процесът на помъдряване и израстване на нацията.

Левски и апостолите със своята саможертва са изиграли ролята на онези благотворни духовни семена от притчата на Исус, попаднали на подходящата почва. От тях пониква и израства гората на бъдещата българска свобода.

И ако Христо Ботев е първата и най-ярка манифестация на българския расов гений, както твърди Гео Милев, то най-категоричното доказателство, че се ражда духът на една нова държава, възкръсваща от руините на дълговечното робство, са духовните икони, нравствените идоли, социалните пътепоказатели, каквито са Левски и поборниците. Левски, Ботев и националреволюционерите възплъщават неизкоренимата способност на българското племе да се самопроизвежда, самопродължава, самосъздава, самовъзкресява след столетия чуждо иго. Ако Ботев е огнедишащото сърце на националната и социалната революция, Апостола Левски е разумът на тази революция – той мисли и предначертава с десетилетия напред.

Непрестанно припомняйки си през десетилетията и вековете духовните послания на Васил Левски, ние ще ставаме все по-волни, излъчващи вътрешна светлина и свободни.

ОТЧЕТ ЗА ДЕЙНОСТТА НА СЪЮЗА НА ТРАКИЙСКИТЕ ДРУЖЕСТВА В БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ 2025 Г.

Продължение от миналия брой

Научният секретар на ТНИ доц. Стоянова изработи и тази година календара с основните събития и фигури на тракийското движение за следващата 2026 г. Обсъден и предложен бе списък от видни тракийски лидери с обосновка, който да бъде представен на Софийската община, за наименованието на улици на тяхно име. На всяко значимо тракийско събитие бяха включени научни работници, свързани с ТНИ. Специално бе организирано пътуването и участието на проф. Светлозар Елдъров и Стоян Райчевски в „Мистериите на Хухла“ на 20 септември 2025 г.

Предстои подписването на нов договор за сътрудничество между СТДБ, ТНИ и БАН. През следващата 2026 г. дейността на ТНИ ще бъде концентрирана около 150-годишнината от Априлското въстание и 130-годишнината от началото на организираното тракийско движение и предвиденото няколкото изследване на неговата история.

Ценен и незаменен съратник в съюзния ни живот както винаги бе **редакцията на в. „Тракия“** и на сай-

та. Редакторът на сайта и на вестника д-р Ваня Иванова с много професионализъм отразяваше навреме нашите прояви, публикувайки и свои авторски материали. Вестникът излизаше редовно – два пъти в месеца. Свои статии на страниците на вестника публикуваха чл.-кор. проф. Васил Проданов, проф. Светлозар Елдъров, доц. Ваня Стоянова, Стоян Райчевски, Иванка Мечева, председатели и членове на тракийски дружества и др. На страниците на вестника и в сайта намериха отражение и много материали за организационния живот и дейността на дружествата по места. Широк отзвук и интерес сред читателите получиха рубриците „Памет“, в която се публикуват спомени на наследниците на тракийските бежанци с богат и емоционален автентичен материал, и „Децата на Тракия разказват“ – с вълнуващи есета на ученици от различни градове на страната, в които те разкриват интересни факти от фамилните истории на своите тракийски родове. Всички броеве на вестника са предадени в Народната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“. В последните години председателят на СТДБ и главният

редактор на вестника с лични средства правят целогодишен абонамент за вестник „Тракия“ за Националните библиотеки в София и Пловдив, за Регионалната библиотека в Бургас, за държавни институции като Министерство на образованието и науката, Министерство на културата, Народно събрание, Президентството и др.

Ползотворна беше и дейността на Културен клуб „Тракия“, който в сътрудничество с издателство „Захарий Стоянов“ организираше литературни вечери и срещи с известни български литературни критици, поети и писатели. Заслуга за организирането на тези срещи има акад. Иван Гранитски.

На 24 април в литературен клуб „Перото“ бе представена книгата „Белградски преживелици“ с автор Георги Димитров, член на ЦР и на ВК на СТДБ, дълги години работил като посланик в Сърбия. Признанието към този интересен труд споделиха Красимир Премянов, чл.-кор. проф. Васил Проданов, проф. Боряна Бужашка, Мария Божкова, Илко Шивачев.

През годината се полагаха усилия за поддържане на офисите на СТДБ в приятен и

приветлив вид, всички важни документи бяха архивирани. Продължи и обработката и подреждането на книжния фонд в библиотеката на СТДБ, комплектоването на снимковия и видео-материал за тракийското движение. Библиотеката позволява посещения на читатели, които да намерят книгата, която ги интересува. Основната ни цел е библиографското богатство, с което разполагаме, да бъде съхранявано правилно, за да остане за поколенията като документално свидетелство за величавата и изпълнена с превратности история на тракийските българи. Ежедневно се извършва и деловодната работа, като се описва и подрежда изходящата и входящата поща. За тази дейност отговарят Зорница Радонова и Искра Чернева, които работят всеотдайно за тракийската кауза.

Изразяваме благодарност и към ветераните-активисти на СТДБ, към структурите на малоазийските българи, към клуб „Родопи“ и към всички наши съратници от структурите по места, които въпреки трудностите успяха да организират и осъществят своите прояви.

Уважаеми колеги, в настоящия отчет бяха представени основните дейности, инициативи и резултати, свързани с

дейността на организацията през изминалата година. Анализът показва, че Съюзът ни продължава активно да работи за съхраняването на историческата памет, популяризирането на тракийското културно-историческо наследство и укрепването на връзките между потомците на тракийци, оставяйки верен на родолюбивите си принципи и ценности. Постигнатите резултати – организирани събития, научни конференции, възпоменателни прояви и публикувани материали – доказват устойчивостта и значимостта на движението

в съвременния обществен живот. А това означава, че всички заедно с нашите верни съмишленици, членове и активисти, нашите дружества – движещата ни сила, и напред ще бъдем важен фактор за съхраняването на българската историческа памет и за развитието на националната ни културна идентичност.

Изготвили:

Искра Чернева
Зорница Радонова
Доц. д-р Ваня Стоянова
Д-р Ваня Иванова
Десислава Костова
Цанко Атанасов
Иванка Мечева

РЕШЕНИЕ НА СТОЛИЧНИЯ ОБЩИНСКИ СЪВЕТ ЗА ОФОРМЯНЕ НА КВАРТАЛ ОТ УЛИЦИ, КОИТО ЩЕ НОСЯТ ИМЕНАТА НА ТРАКИЙСКИ ДЕЙЦИ

По предложение на Съюза на тракийските дружества в България Столичният общински съвет преименува 13 улици с цифрови имена в ж.к. Обеля. Те ще носят имената на борци за националното освобождение на Тракия и на личности с принос за отстояване на българската кауза. Така, около центъра на ж.к. Обеля, се оформя квартал от улици, свързани с историята на тракийското национално-освободително движение.

„Тракийският“ квартал включва имената на легендарни войводи, революционери и общественици като Димитър Маджаров (ул. 3), Анастас Разбойников (ул. 4), Георги Кондолов (ул. 5), Руси Славов (ул. 6), Иван Орманджиев (ул. 9), Стамат Икономов (ул. 12), Лазар Маджаров (ул. 13), Михаил Герджиков (ул. 14), Яни Попов (ул. 15), Димитър Катерински (ул. 16), Стойчо Гаруфалов (ул. 17), Христо Караманджуков (ул. 19) и Мара Михайлова (ул. 20).

ОСВОБОЖДЕНИЕТО Е ЕДНО ОТ НАЙ-БЛАГОРОДНИТЕ СЪБИТИЯ...

Продължение от 1-а стр.

Който познава нашата дипломатична история, знае, че има толкова неща и няма какво да усукваме. България беше съюзник и на Третия райх, а като видя, че руснаците побеждават, се обърна и застана срещу Германия. Един немски генерал каза: „Ние ги спасихме от участие във войната, дадохме им Македония и част от Източна Сърбия, а те веднага обърнаха оръжието си срещу нас.“ Така че да, повратливото ни поведение е факт, без признавайки това, да подценяваме себеотрицанието на българската армия. Навън това наше поведение се чете с насмешка. Например американският президент Рузвелт, когато му съобщават, че България е сменила така позициите, казва: „Но това е смешно!“

Едни ни смятат за най-американофилската нация в региона, а Бжежински пък ни обяви като най-покорния съюзник на СССР. Да, навън имат съмнения в съюзническата лоялност на българските пра-

вителства в исторически план.

– **Като историк как приемате това ревностно пренаписване и късане на страници от историята ни, което се извършва в съвременното ни?**

– Пренаписват и очаквам всеки момент да обявят, че някоя Джейн Джонсън е убила знамето за Априлското въстание вместо Райна Княгиня. Усърдието на покорните, на подмазвачите, винаги е в амплитудна крайност. Не бих се учудил, ако синовете на днешните класовори на НАТО, утре посрещат руските военни на Орлов мост.

– **Какво бихте казал на новата-стара областна управителка на София Вяра Толева, която разпореди премахването на ПСА, съпроводено с отвратително рязане и ядене на торта с части от телата на героите, изобразени на монумента?**

– Ще ѝ кажа да си припомни Иван Вазов: „Не се гаси туй, що не гасне.“ Тя вероятно не си задава въпроси, но дали случайно не ѝ минава през ума, че българските читалища, манастири, училища, са ползвали

руска помощ след Освобождението и после за възстановяване на държавността. Ще ѝ кажа също така, че са правени много такива комични напъни в нашата история, но което е прекалено старателно, е твърде неискрено и смешно.

– **Има ли шанс повечето българи, които не гласуват по-време на избори, да преодолеем своята апатичност и безразличие към политиката, която в крайна сметка определя техния живот?**

– Да не гласуваш, също е позиция. Да си аполитичен, не означава, че си безразличен, а просто да смяташ за унизително да пращаш разни галфони в най-свещения орган на българската държава. Това също е отношение. Не мисля обаче, че българите зад граница, които са отишли там заради собственото си благополучие, много се вълнуват от конфигурациите в нашия политически живот. Нито пък че те трябва да избират кой ще управлява живота ни тук. Повечето си идват, за да демонстрират своето бла-

гополучие, а не защото ги вълнува особено какво се случва в Отечеството ни, в което лежат костите на нашите родители, деди и праотци.

– **Какво е Вашето обяснение за вкарването на „галфони“, както казахте, в партийните листи, системата ли е виновна за това?**

– Все търсят кусури в системата. Но истината е, че и ние, българите, наред с многото положителни качества, имаме много кусури и пороци, не сме нация от ангели небесни. Когато пороците надделяват, трябва да се сърдим на себе си. Аз не мисля, че България е в окаяно състояние. Важно е да се отбележи, че кръвопролитните революции не възникват в бедни държави, а в богати страни с огромни неравенства. В Русия, Франция и др. тези неравенства порождават бунтове, а не защото са бедни държави.

Я погледнете километричните опашки от нашенци, тръгнаха да почиват в Гърция. Или препълнените ресторанти у нас. Същевременно по селата самотни възрастни

хора вечерят с хляб и едно кисело мляко... Социалните неравенства са най-големият бич за съвременните народи и държави.

– **Бяхте депутат в три състава на НС от гражданската квота на БСП? Кой ви предложи тази обществена позиция и защо решихте на 61 г. да се включите в политиката? А защо после се „изключихте“?**

– Реших, че на 61 години имам право да опитам и това битие. Покани ме Георги Първанов, който беше мой студент (боже, колко мразя това определение) заедно с проф. Огнян Сапарев и други, които не бяхме членове на БСП. Доволен съм, че участвах с гласа си против участието на България в НАТО и така решението в НС не беше взето с пълно единодушие. Впрочем, аз гласувах поне 4 пъти различно от парламентарната група на партията, но никой не ми е отправял вербален, даже жестикуларен упрек за това.

Продължава на 8-а стр.

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7А, тел.: 02/987 48 96

Абонирайте се!

Каталожен номер

759

Издава: Върховният комитет

Редакционна колегия: Главен редактор д-р Ваня ИВАНОВА, чл.-кор. на БАН проф. Васил ПРОДАНОВ, акад. Иван ГРАНИТСКИ, Искра ЧЕРНЕВА, д-р Динко СТРАНСКИ, Хубен СТЕФАНОВ; Тодор КОРУЕВ | Дизайн: Мария БУДЕВА; e-mail: stdb_sofia@abv.bg, факс: 02/987 57 53

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA9300001682816 BIC: STSABGSG
Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

КОРЕСПОНДЕНТИ: Димитринка СМОЛЕВА (София) 0886 746 044; Христо ХРИСТОВ (Варна) Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) 076/60 13 67; Радостина ПРАМАТАРОВА (Средец); Стефан МИЛЕВ (Маджарово); Веска ЛАМБОВА (Шумен) 0877 71 85 03; Светла ЧЕРНОГОРОВА (Сливен); Донка ДИМОВА (Карнобат) Златка МИХАЙЛОВА и Анета ГЕОРГИЕВА (Хасково) 0894 044 420; Мария ИВАНОВА (Ямбол) Светлана ПЕЕВА и Валя ГЕОРГИЕВА (Поморие); Недка ОНОВА (Крумовеград).

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака).

ИЗЛОЖБА НА ТРАКИЕЦА ВАСИЛ ЯНЕВ В КАРНОБАТ

ВЯРА ПЕТРОВА, ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
ТД „КАПИТАН ПЕТКО ВОЙВОДА“ – КАРНОБАТ

На 4 март в Читалище „Димитър Полянов – 1862“, гр. Карнобат беше открита изложба-живопис под наслов „Пролетни настроения“. За първи път пред масова публика свои творби изложи Васил Янев – дългогодишен член на Тракийско дружество „Капитан Петко войвода“.

Със своя характерен стил картините привлякох вниманието на посетителите.

ТРАКИЙЦИ В СЛИВЕН ПРАЗНУВАХА ТОДОРОВДЕН

РАДОСТИНА КИРЯКОВА

ТД „Лазар Маджаров“ отпразнува Тодоровден – християнски празник в памет на мъченика от IV век Тодор Тирон. Това е един от първите пролетни празници, свър-

зан с конете и настъпващата пролет.

Членове от дружеството отпразнуваха празника в храм „Теодор Тирон“, в района на Тодоровото аязмо. Изграден от четирима тодоровци – инж. Тодор Дечев, Тодор Начев, Тодор Митев и Тодор Георгиев, заедно с Ха-

джи поп Янко, храмът е осветен на 1 юли 2017 година.

Празникът започна с водосвет за здраве и берекет, и продължи с изпълнения на фолклорната група към дружеството, с които бяха поздравени имениците.

ОСВОБОЖДЕНИЕТО Е ЕДНО ОТ НАЙ-БЛАГОРОДНИТЕ СЪБИТИЯ...

Продължение от 7-а стр.

Така че по онова време твърдя, че имаше демократични нрави в партията. Тръгнах си след почти три мандата, а това е доста време за един професионален историк като мен. Аз не станах известен чрез политиката, а влязох в нея след 45-годишния преподавателски и научен дейност в областта на „Европейската история“ в Софийския университет. Не съм бил в парламента, защото съм се занимавал примерно с горнооряховската партийна организация.

– Кой е най-яркият Ви спомен от депутатските години – този, който изниква в съзнанието Ви веднага, щом попитат за онези години?

– Свързано е с гласуването ми срещу включването ни в НАТО. Моята позиция е категорично против – изразих я тогава и до днес я смятам за правилна. В едно обръщение от парламентарната трибуна, казах: „Уважаеми и други колеги“ и не бях двучлен. НАТО не е благородна, нито благотворителна организация и дано Бог опази България да разбере това по най-лошия начин!

– Следите ли днешните

изяви на политиците у нас и какво мислите за тях, какъв тон задават в обществото ни с речите си от най-високата – парламентарната трибуна? Питам Ви предвид това, че като депутат Ви бяхте, а и до днес сте пример за парламентарна реторика?

– Казвал съм, че на повечето им личи, че не са чели много книжки по бедния речников запас от думи, които артикулират в публичното пространство. Въртят по 300 думи в речника си и най-вече повтарят в захлас „демокрация“, с което девалвираха понятието.

Най-общо – научили са се да се обличат добре, да съставят изречения с потенциала от думи, който имат, да избягват неудобни въпроси. Знаят кога да замълчат и кога да се подиграт. Преди Освобождението се е смятало, че България няма да може да се управлява без външна намеса. Изглежда, до днес това се потвърждава с пълна сила.

– Следите ли какво се случва с партията, която Ви излъчи като депутат – БСП?

– Тъжно е, че БСП вече няма идейни принципи и идеологически хептен. Обаянието на тази партия е в това,

да се грижи за социално немощните слоеве в обществото. То вече е изчезнало и БСП се превръща в една канцеларска структура, която прилича на останалите партии от съвременното статукво. БСП ще има бъдеще само ако е различна от останалите партийни организации.

– Преподавал сте десетилетия европейска история, бихте ли пояснил какво означава клишетото „евроатлантически“ ценности, кое-

то политиците ни ползват непрекъснато?

– Въздухарска фразеология, която удивително прилича на „реалния социализъм“ от близкото ни минало. Нито една страна не е достатъчно уредена и справедлива, за да определя съдбата на друга страна. Навремето се казваше „така е в СССР, така е и у нас“ и това полираше ораторските речи. Сега използват по същия начин цитираната от вас кука, без-

съдържателна фраза.

– Преди много се говореше за ролята на интелектуалците в обществения живот. Къде са сега?

– Няма спасителна роля, както се твърдеше. Да не забравяме, че голяма част от интелектуалците преди се смееха на дебелашките шегички на Тодор Живков, ръкопляскаше на конгресите и приемаше номинации, награди, апартаменти. Вярно е, че част от тях започват в началото някакви промени, които обаче после други довеждат да край – незисимо дали добър, или лош. Да си интелектуалец означава да имаш интереси към съвременното си и живота в обществото извън своите преки занимания. Малцина могат да понесат такъв товар и да се нарекат „интелектуалци“.

– Кои са важните ценности, за които бихте говорили днес на своите студенти, така щото да се съхрани нашата национална идентичност и държавността?

– Бих им говорил за труда с порядъчност и справедливост. За това, че хората не се раждат равни – това е част от природата на човека и човешкия род. Но е важно как човек се добива с богат-

Социалните неравенства са най-големият бич за съвременните народи и държави

Преди Освобождението се е смятало, че България няма да може да се управлява без външна намеса. Изглежда до днес това се потвърждава с пълна сила

БСП ще има бъдеще само ако е различна от останалите партийни организации

Важно е да възпитаваме децата си да вярват, че трудът носи успехите, богатството, уважението. А не гяволците и тарикатлъците, защото те не пълнят джобовете с достойнство

ство. Ако то е постигнато с ум и труд, с изобретателност и инициативност, няма нищо укорително. Даже е позитивно, че например един Бил Гейтс е богат. Но когато благосъстоянието е обвито в мъгла и е натрупано с нечестност, тогава става въпрос за престъпления. Смятам, че е основателен изразът „преди да ни направят бедни, ще ни направят глупави“. Важно е да възпитаваме децата си да вярват, че трудът носи успехите, богатството, уважението. А не гяволците и тарикатлъците, защото те не пълнят джобовете с достойнство.

– Как ще празнувате 3 март?

– Ще вдигна наздравича с руска водка заради символа и спомена за нашите опълченци, за руските гренадири и казаци, за всички останали бойци, които са дали живота си и са оставили костите си за нашето Освобождение, за нашето Отечество. Те са се разбирали без преводачи и без уговорки за бъдещи промени и реконструкции. Носели са в сърцата си любов и самоотверженост към Отееството. Патриотизмът и героизмът не са платени.

Източник: Епицентър